

MEMORIALISTICĂ

Ion Dumitrescu

FILELE MELE DE CALENDAR

16 septembrie 1994.

Pentru că în ultima vreme, tot mai des, primesc vești dinspre magazinul *Muzica*, am solicitat *Jurnalului* să primească între file și câteva gânduri despre el.

" - Dar, mă rog, ce interese ai, ce amor subit te-a apucat de magazinul *Muzica*?"

" - M-a apucat, și încă greu. Interesul nu e acut: e vechi și adânc. Cum să nu-mi pese de soarta unui lucru, rod al strădaniilor care în bună măsură îmi aparțin... împletit cândva cu viața și activitatea mea?... Sunt un pensionar de vârstă a treia, obligat să asist, dar nu nesimțitor, la multele întâmplări care se petrec în juru-mi... Mă interesează, prieteni, soarta magazinului *Muzica*, pentru că - n-ați știut?... atunci e bine să știți - magazinul din centrul Bucureștilor, pe lângă care treceți de-atâtea ori, a fost construit în anii 1962-1963 "cu cheltuiala Uniunii Compozitorilor și, îndrăznesc să adaug: "prin osârdia lui Ion Dumitrescu"... Ce?... Keops a construit o piramidă, Solomon - un templu, Apolodor din Damasc - un pod, Ștefan cel Mare - Voronețul; de ce să nu construiască și un Ion Dumitrescu - auziți ce neobrazare - un magazin de muzică?"...

"- Nu ți-e teamă că-ți deteriorezi reputația de om modest?"

"- Nu! Atâta vreme cât umblu la cutia cu documente, nu! Adevărul mă protejează."

Ascultați:

Ideea o purtam de multă vreme, dar realizarea a venit ca o binecuvântare, când Sfatul Popular al Capitalei a hotărât, în urma demolărilor, să clădească, pe locul respectiv, un bloc cu prăvălii și apartamente.

Prin legea de înființare, din 1949, Fondul Muzical avea, pe lângă sarcinile care-i reveneau pentru susținerea creației muzicale și muzicologice, și dreptul de a organiza, administra și folosi beneficiile realizate de un magazin de muzică. Acesta a funcționat, până în momentul demolării, într-un spațiu comercial modest, pe Calea Victoriei, colț cu Pasajul Român. În 1961, aflându-mă președinte al Uniunii Compozitorilor, am obținut aprobările necesare pentru a construi, din fonduri proprii, pe același loc, un magazin muzical, în cadrul spațiului comercial proiectat la parterul blocului respectiv. Sfatul Popular a acceptat chiar modificarea planului inițial și, la începutul lui 1962 a prezentat Uniunii Compozitorilor construcția de bază, conform cu cererile acesteia.

Când făcusem propunerea în Comitet, s-a murmurat. De când e lumea, se murmură în asemenea împrejurări, dar în cazul nostru murmuratul avea o nuanță:

"- Tovarășul Dumitrescu nu înțelege" - a început Vescan - "câ treburile administrative ale Uniunilor de creație revin în sarcina statului și că, în timp ce în Uniunea Compozitorilor ideologia este lăsată pe planul doi, se dă cu praf în ochii Partidului. De asta repet că în fruntea Uniunii trebuie să fie un membru ridicat" - etcetera etcetera... A mai protestat gutural Buicliu, dar, cu escadronul maștrilor după mine, am săvârșit minunea. Odată aprobată inițiativa, împlinirea îmi rămânea în sarcină.

Colaboratori n-am avut decât pe Mircea Dobrescu - șeful contabil - și pe Petre Nistor, din serviciul administrativ. Toți trei ne- am pomenit implicați, cu arme și bagaje, în realizarea proiectului, care de-acum revenea Uniunii Compozitorilor. Nu pot trece fără recunoștință peste entuziasmul romantic, pasionat al lui Mircea Dobrescu, nu pot ocoli contribuția eficientă a lui Petre Nistor. Parcă-l vâd aducând în camioane vitrinele, comandă specială la Mediaș, refuzate la transportul pe calea ferată, din cauza gabaritului depășit.

În 1962, am început dansul. Ce dialoguri cu Sfatul Popular, ce peripeții cu inginerii și arhitecții, ce sarabande cu Banca de Investiții, Ministerul de Finanțe, Comitetul de Stat al Planificării...; ce colocvii nesfârșite cu Fondul Plastic și celelalte întreprinderi, ce pledoarii, ce intervenții la Comitetul Central... În definitiv, cerusem modificarea planurilor inițiale, pretindeam soluții inedite - suportam, deci, consecințele. Timp de doi ani, cât a ținut lucrarea, n-au scăzut întrecerea și entuziasmul general, iar la terminare nu le-am ridicat schelele și n-am scos ochii meșterilor: i-am răsplătit după cuviință.

Toate lucrările de finisare, amenajare, mobilare, decorare, utilare tehnică au fost întreprinse sub indicațiile și directa noastră supraveghere. Tonete, fotolii cu instalație acustică, mozaicuri, ecusoane... labradorul de la mausoleul Partidului, inoxurile de la Ambasada Japoniei, vitraliile de la Fondul Plastic... când mi-aduc aminte, mă zbârlesc! Zi și noapte a clocotit cazanul.

În afară de banii compozitorilor, oferiți generos, trebuie adăugată - și nu în ultimul rând - enorma investiție de eforturi, entuziasme, competență, reușind a dărui Capitalei unul dintre cele mai splendide și moderne spații comerciale muzicale, de competiție internațională.

Am întâmpinat slabe urme de bunăvoință din partea Partidului, nici un sprijin n-am primit din partea Comitetului pentru Artă. Apoi - cum era de prevăzut în ambianța moravurilor vremii -, chiar înainte de inaugurare, magazinul a suscitât pofte și tentative. Nu o dată a trebuit să intervenim cu toate forțele pentru a nu fi transformat în oficiu de turism, frizerie, cinematograf, galanterie de lux, expoziție de artizanat... *Romarta* de vizavi, găzduită provizoriu după cutremurul din 1977, nu mai voia să iasă...

La inaugurare, oficialitățile nu ne-au onorat. Șampania am băut-o în familie. Am băut-o până la fund și-am urat Muzicii Românești să aibă parte de bucurii în lăcașul pe care i-l hărăzeam din inimi entuziaste și cu speranțe de bine.

Lângă comerțul cu partituri, cărți, instrumente, accesorii, aparate fonice, am promis să dezvoltăm activități cultural-muzicale: audiții, concerte, conferințe, expoziții, prezentări, întâlniri. Splendidele, aerisitele spații de la parter și etaj, studioul de la subsol - o bijuterie - de-abia așteptau. Șase vitrine enorme, iluminate, încărcate, unice în Capitala României opreau în loc trecătorii. Avalanșa de tipărituri ale Editurii Muzicale își aflase locul. Mândrie a *Muzicii Românești*, magazinul devenea centru *muzical*, mai ales că inaugurasem de curând Concursul și Festivalul internațional *George Enescu* și începuse să se înfiripe turismul.

Dar, centralele comerciale îl ocoleau sistematic. Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, de exemplu, tipărea partituri și lucrări de muzicologie. Centrul de difuzare a cărții le repartiza unor magazine fără profil adecvat, împânzind țara, în locuri nepotrivite, cu marfă care, în condiții neprielnice, nu se vindea. Cu ocazia unei deplasări la Sulina, am găsit într-o librărioară zece *Cvartete* de Ion Dumitrescu, în timp ce magazinul Uniunii Compozitorilor primise cu întârziere câteva exemplare. Instrumentele muzicale fabricate la Reghin, discurile *Electrecordului*, aparatele și materialele fonice, puținele articole de import erau vândute prin magazinele de fero-metal și foto-sport. Sabotajul devenea agresiv, toate protestele se soldau cu eșec. Organele comerciale ale Sfatului Popular nu suportau concurența și nu admiteau, în plin comerț de stat, un magazin "privatizat". În asemenea împrejurări, pretenția Sfatului Popular de a i se ceda magazinul, reînnoită ultimativ în 1965, a trebuit să fie luată în considerare. După tocmeli și hărțuiri interminabile, Uniunea și-a cedat proprietatea, cu următoarele clauze: întreaga investiție trece în posesia Sfatului, prin "act de donație" - formulă generalizată pentru toate acaparările silnice de bunuri -, Uniunea păstrând însă mai departe dreptul de administrare și de folosință a beneficiilor. Iar, cum din proprietari devenisem chiriași, trebuind deci să plătim chirie, prin "gentilețe" am fost scutiți pe unsprezece ani. Departe de a compensa suma globală a investițiilor acaparate, gestul reprezenta recunoașterea indirectă a dreptului de proprietate a Uniunii Compozitorilor. În fond, cedarea nu modifica nimic din situația Magazinului. Nici nu s-a băgat de seamă. Uniunea își exercita mai departe dreptul de administrare și încasa beneficiile, realizate de astă dată în condiții mai puțin tensionate. Bucurându-se de clemența Centralelelor Comerciale, magazinul primea marfă, realizându-și planul. Din veniturile respective, Uniunea a susținut, mulți ani, activitatea Editurii Muzicale, care - prin specific - nu putea fi rentabilă, tipărind și difuzând în lume creația și muzicologia românească, între care integrala operelor lui George Enescu.

Acalmia continuă. Dar, dacă forțe străine, indiferente, ba chiar ostile destinelor pentru care a fost creat ar putea dispune după plac de spațiul magazinului, împărțindu-l, închiriindu-l, dându-i alte destinații, ar transforma nobilul așezământ în talcioc, batjocorind strădaniile noastre de odinioară, păgubindu-ne material și lezând moral cultura și buna reputație a țării. Pentru că lupii își schimbă părul, dar năravurile, ba, iar năravul din fire n-are lecuire.

Ca unul care mi-am investit odinioară entuziasmele și energiile pentru a oferi *Muzicii Românești* un loc onorabil sub soare, mă alătur Compozitorilor și

Muzicologilor pentru a cere ajutorul oamenilor înțelepți, iubitori de țară și respectuoși față de destinele ei culturale:

"- Salvați *Magazinul Muzica*! Anulați blestemul "act de donație"!

Ca să-și poată îndeplini nestingherit misiunea pentru care a fost construit, *Magazinul Muzica* trebuie să fie și să rămână proprietatea deplină a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor!

Mă interesează prieteni, soarta *Magazinului Muzica*. Ați înțeles, cred, de ce am dreptul să mă intereseze. Pentru pruncul care trebuie sacrificat nu țin decât mama adevărată...

CENTENAR

CLARA HASKIL

Un tragic destin artistic

lanca Staicovici

S-a comentat îndelung și suficiente semne de întrebare s-au alăturat numelui său în legătură cu efectiv scurta ei carieră artistică, în care amprenta geniului interpretativ este de neconfundat. În deceniul șase al agitatului secol XX, publicul european îndeosebi a fost impresionat de perfecțiunea, profunzimea, dăruirea cu care Clara Haskil aborda marele repertoriu. Presa de specialitate a utilizat tot arsenalul de superlative, Casa de discuri Philips s-a grăbit (Târziu!) să ceară exclusivitatea; dar ajunsă la acest punct culminant, parcă prea marcată de atâta adulare, Clara Haskil a dispărut brusc, printr-un absurd accident. Firava efemeridă își înfăptuise, probabil, menirea. Câteva monografii¹ și o carte cu caracter documentar² încearcă și reușesc să descifreze această complexă și complexată personalitate. În calitate de redactor la ultimele două cărți - monografia *Clara Haskil* de Jérôme Spycket și *Clara Haskil - O viață dăruită muzicii*, o ediție îngrijită de verișoara primară a pianistei, dna. Adriana Moscuna - am citit și recitit în aceste pagini, scrise cu atâta dăruire, amintiri purtând subliminar un greu și apăsător regret pentru că nu s-a făcut, nu s-a putut, nu a fost ajutat mai mult acest dar dumnezeiesc oferit unui univers prea ocupat, în special cu... războaie. Citind și recitind monografia și documentele strânse cu pioasă dar încrâncenată minuție, mi-am schițat și eu personajul CLARA HASKIL; fiindcă prin dramatismul vieții, această fragilă interpretă devine un real dar tragic personaj. Mereu i se dăruie și mereu i se ia, chiar atunci când bucuria înfloarește. O sănătate subredă desăvârșește răul, voluntar sau nu, al oamenilor - mirați, dezarmați, nepăsători - în fața seninătății tragice dar și a talentului de excepție.

Sub semnul cifrei fatidice 7 se întinde acolada vieții celebrei pianiste. Vine pe lume la 7 ianuarie 1895 la București și pleacă, la fel de discret și tot în mohorârea iernii, la 7 decembrie 1960. Predestinare poate... cenușiul cerului vieții sale prea rar va lăsa razele soarelui să-i încălzească sufletul.

Auspicii favorabile vor lumina primele studii muzicale. Copil-minune, Clara Haskil uimește muzicieni de seamă ai vremii precum D.G.Kiriac sau George Stephănescu; "diagnosticul" odată stabilit, intră la Conservatorul din București în toamna anului 1901, la clasa dnei. Zenide. Dar aceasta nu crede în copii-minune, aplică principii rigide și recomandă exerciții lipsite de fantezie. Rezultatul? Plăcerea